

МАРИЈА ШИМОКОВИЋ

Уредништво Летописа: *Чини се да са развојем интјернетја и његовим ширењем постојаје уочљиво да се књижевност полако сели на сајбер просторе. Када је у иштјању проза, та селидба је довела је до настања нових жанрова (тјвиртер проза), нових начина писања (интерактивна проза) и читања (хипертекст), као и до нових комбинација читања и писања (фан-проза). Да ли ће у том прелазу/селидби у нове, виртуелне просторе поезија остати иста, или ће се, и у ком смеру, променити?*

Марија Шимоковић: Ако је сајбер простор компримована бесконачност, у којој су све могућности једнако не/извесне, ако кажемо да је он простор без времена, да је он космос сабијен у пастилу екрана, хоћемо ли доћи до утиска да смо управо ми носачи времена и да своје односно важење постижемо управо том чињеницом. У песнику се одвија време које је неисказиво (Елиот). Тако сајбер простор ипак добија субалтеран статус. Јер простор је, по дефиницији, димензија битка која омогућава опстанак бића једног поред другог, као у сајбер простору, а време је димензија следа бића. Те је за ствараоца сајбер простор место за реализацију, истина мерена сопственом идејом бесконачности, те се тако бесконачност за којом уметник трага смешта у именоване одаје, гомила једно иза другог, и Сору/Paste командама усмерава на задате положаје. Уметност покушава да припитоми најдужу могућу верзију времена (Бродски). Ако је уметност онтолошка шифра бића (Финк), сајбер простор, у овом контексту, никада није *telos* већ *techné*. Јер шта је јаче од онтолошке шифре? Знамо. Не именујемо. Ту нема места рабулистици. При свему томе можда је неопростиво што се губи рукопис, као јединствени траг, као још једна могућност читања

ауторових личних својстава, али рукопис ипак нема толику важност да својом одсутношћу понесе садашњи тренутак прошлости (Елиот). У том смислу, да би се напредовало треба ићи уназад. Сложени у нама сви песници од вајкада до данас, све виђено, учено, искушено, додирнуто, не предају се варкама сајбер простора. Само му уручују да би проследили, невероватном брзином, да би он што су некада руком, писаћом машином и бројним индиго папирима, пишући све испонова, постигли исто. Да би оставили траг свог бића и свој начин решавања њене онтолошке шифре, да би оставили рељефе свог времена у простору. Наравно да лакоћа баратања тим простором омогућава масовнију инфилтрацију субверзивних елемената. Попут оних који емоцију не мењају кроз књижевност (Елиот) већ дају саму емоцију. Та исповедна, сувише лична, књижевност која није имперсонална, добија највише лајкова на интернету. Јер, они који је читају а не пишу, и нажалост, они који такву књижевност пишу без много попутница у својој литерарној торби, не могу да се носе са питањима која су себи поставили. Одговори им нису уверљиви, имају ефемерност годишњих доба, али и варљиву лакоћу читања. То је књижевност у којој је простор заузео велико место и шири око себе неопозиву празнину. Легално је писати у временима смањеног кисеоника, у временима рушења вредности, да, али и објављивати тако писано, не, јер такво писање и само доприноси управо смањеном кисеонику и рушењу вредности. Трудим се да не заборавам да је свако мера ствари (Валери). Или како По поима песму – као практичан резултат песничког осећања израженог речима, а не средство изражавања своје личности.

Одговор на питање односа имагинарног простора и људи имагинације – песника је у ствари сажет у једном парадоксу – Ахил никада неће стићи корњачу.

Могли бисмо рећи да је модерна проза – ипографа за немогућом прозом. Сличан иуи је имала и модерна поезија. Она је настојала да ипоиребити песнички материјал који до сада није постојао или кога поезија иреиходних времена није могла да савлада и поичини себи. Да ли савремена поезија има шансе да песнички савлада графу коју јој иружа савремени свеи (ипроизводе културне индустрије, доминацију финансијског сектора и Силицијумске долине, посихуманизам и поидемократију), или ће се сконценитрисаићи на по оивеа оно циио ираје?

Песме су увек биле чувари наших привида. Уосталом, као и целокупна уметност. Певање је оно што је трајно. А у животу, у историји цивилизације, у малим историјама наших живота – једино

је стална промена, како бележи *Ли Ђинг*. Певање га учвршћује и одлаже у архив времена. Као траг, дубок или мање дубок, велик или мало мањи, све зависи од власника корака.

Пишући свој полемички текст о њесничкој линији од Поа до Валерија, Т. С. Елиот је њредсказао да линија њоезије коју одликује радикална њоеџичка самосвесџ, оличена у чисџој/аџсолуџној њоезији, након Валерија „више не може да буде од какве корисџи будућим њесницима”. У сличном кључу мођуће је њосџавиџи њиџање о корисџи од елиотџовске линије у њоезији. Да ли њоеџичка самосвесџ и њтрадиџија у елиотџовском смислу џе речи, јесу, јоџ увек, од корисџи њосџ-њосџмодерним њесницима?

Све се променило, изместило, ишчашило из зглоба. Нестао је стари распоред неба. Под њим се другачије живело, писало, пулсирало, јер је и оно слало другачије пулсације. Све је то уметност прва инволвирала и усмеравајући се панкалистичким путевима рушила и градила сопствене, увек другачије стазе по којој ће биће умети више да види и боље да покаже. Остављајући вечно важећом Елиотову тврдњу о осећању историје у сваком песнику. Оно, пише Елиот, присиљава човека да не пише до сржи прожет својом генерацијом, већ са осећањем да читава европска литература почев од Хомера, и у оквиру ње читава литература његове сопствене земље, истовремено егзистирају и истовремено сачињавају један поредак. То је традиџија у најширем смислу. Свако од нас седа за радни сто носећи у својој сложености све мртве и живе писце које је прочитао. Њему мора бити јасно, пише Елиот за песника, да се дух Европе – дух његове властите земље – дух за који ће временом научити да је много важнији од његовог личног духа – мења и да та промена представља развој који ништа не оставља *en route*, и да захваљујући њему не старе ни Шекспир, ни Хомер, нити цртежи на стењу које су нацртали цртачи из Магдаленине епохе. Јер, како мудро пише Мангел, речи уносе светлост у биће, а онда жале за његовом пролазноћу. Уметност је ту да их учини непролазнима.

Један од лајџмџџива размиџљања о њоезији јесџе смањивање броја читалаца, или бар читалаца џџџамџџаних збирки њоезије. Шџџа је разлођ овом џренду и да ли он и на који начин њоврајно делује на сџварање њоезије?

Не може смањени број читалаца поезије да утиче на писање песама, може само да демотивише издаваче. Јер песма МОРА бити записана у тренутку када се рађа. Иначе је изгубљена. А зашто би

песник себи стварао осећај неизрецивог губитка због изгубљених речи, када је песма за њега Сатори?

Једна од најјачих метафора књижевности је одломак из Књиже о Јову у којој Јов каже: „О кад би се написале ријечи моје! кад би се ставиле у књижу! Писалком звезденом и оловом на камену за вјечни спомен кад би се урезале!” Да ли савремени песник још увек тежи да иписује речи урезане у камен, или се мири са судбином да је оно што записује ближе писању гранчицом по песку?

Ако је песник, по дефиницији, онај који види, има ли право да проглашава сопствено слепило? Наравно да се свака права песма пише са убеђењем да се речи урезају и остају заувек да трају. У меморији света. Малог или великог. Да делују, јер једино овековечене делују дугорочно. За писање гранчицом по песку задужени су они који сајбер простор користе као селфи.

МАРИЈА ШИМОКОВИЋ

син/дарела

1.

новембар је начео орах
у њему је била њејелуџина
хаљина из секенд хенда без једне циџелице
а ја сам њражила само њене миџеве
да ми од бундеве кочије начине
како бих моџла без ѡреседања у неколико ауџобуса
да сџиџнем на један марџинални доџађај који ме се
у суџиџини не би ни џиџао да нисам којим случајем
ја џлакаџирана као џлавна личносџи џсџоџа
већ сам имала на себи хаљину из џреџходне џесме
и неколико резервних бисера у минђуџи
када ме је џресрео оџиџар џоџлед виноџрадара
на чији сам џесак не хоџећи да џравим џрекрџај
уџраво усмерила свој џерформанс с орахом
не волим оџиџре џоџледе ни џласну реченицу
али се нисам џовукла
јер сам џреџознала у смеђим очима
добройџу оноџ виноџрадара из џреџходне књиџе
и знала сам да се она наслеђује
џе да овоџа џуџа моџу мирно да сачекам миџеве
нисам се окренула џосле џовраџка из џризора
јер сам зачула џкриџу сандала возара кочија које изџледа
уоџиџиџе нису биле измиџљене
ко ни уџреџнуџи коњи са једним именом уџп
и друџим надасве уаџг
џиџо су чекали време џаџе у куџолама ораха из којеџ смо
избаџили речену џејелуџину хаљину
и наџили друџу циџелицу на

пoпoнoнo нeoчeкивaнoм мeсцy
и кaкo je пoнoћ билa нaдoхвaл
jа сaм иcпpчaлa нa сцeнy зaбoрaвљaјући дaљи шeкcт
и пaлa у eмoцијy бeз интeлигeнцијe
бpaћa зpим су јoш oшпpилa пeрa
дoк сaм свeјeднo бaцaлa ocпaшкe дaнa у кoшaрy
импирaјући пoкрeштe бeрaчицa зpожђa
кoje су oкo мeнe у пoлa злacа нeкy
cасвим дyгaчкy нeжнocт
пeвaлe

2.

бpaћa зpим су ми oндa oшписaлa
дрaђa нaцa
пpекрaјaњe знaчeњa у бaјкaмa дoзвoљeнo je
aли aкo ce нaвoди имe личнocти кoјa je измишљeнa
и пoликo дeцeнијa пpoвeрeнa кoд нaцих чишaлaцa
у нaјмaњу рyкy зaслужујe пpекoр нeпчaчнa чињeницa
пyмaчeњa ликa мишeвa у oнoј нaслoвљeнoј
пeпeљyгa
хoћeмo дa кaжeмo дa ми никaдa пим мaлим cивoрoвимa
нe бисмo пoвeрили пчaкo кpуйaн зaдaшaк
чишaј мeшaмoрфoзa бундeвe у кoчијe
јeр смo пpocенили дa шaквo шпo зaиспa нe би вaљaлo ниши
би билo увeрљивo
зaшo вaс нaјљубaзнијe пoдceћaмo нa сцeнy
кoд зpобa пeпeљyгинe мaјкe
кaдa ce изнeнaдa јaвљa лик дoбрe вилe
кoјa je зa пpeoбpaжaј нoминoвaнa
и мoлимo дa у вaшeм coчињeнијy пy зpешкy иcпpавишe
јeр дeцa су нaвиклa a њих имa пyнo дaнac у oдрacлимa
нa oдрeђeн рeдocлeд дoђaђaјa у нaшим бaјкaмa
и зaшo су oнe
бaш збoг шe дpaмaпyргијe
и лeкoвишe
срдaчнo вaс пoздpaвљaмo и мoлимo
дa пeсничкy слoбoду мaлo oкрњишe у кoрисп
вeoмa вaжних и вeрујeмo суцишнских иcпpaвки
кoje смo били слoбoдни дa вaм упушмo
a oнo зa сeкeнд хeнд хaљиницy нaшe јунакињe
дoбрo пo вaм oпpацишaмo
јeр вaшe вpeмe у кoјeм живишe зaиспa јeсшe
кaо дa je изишлo из нeкe рaдђe сa сeкeнд хeнд рoбoм

зай̄о вам и не замерамо ц̄ӣо с̄ӣе у очајању
й̄окуца̄ли да й̄омерӣӣе с̄ӣари рас̄й̄оред неба
й̄од којим ми и данас живимо
и одавно се вӣще не чудимо како ни бајке
ни снови на ва̄ще доба
не й̄римају се

покушај живописа бајлонијеве пијаце енкаустиком

1.

овде видљивос̄ӣ објаш̄њава й̄редме̄ӣе и људе
и не сме̄ӣа јој ни ма̄гла која је кажу сликари ве̄ӣӣи дода̄ӣак
екс̄й̄ресији

кроз коју се ка̄ӣкад мо̄гу чӯӣӣ й̄ӣхи џласови
и ӣешке й̄совке како бинарно друкују ле̄генде
да би й̄окуца̄ј ус̄ӣео
й̄реба замислӣӣи облик децембра на й̄ез̄гама
и људе како кроз влажну узицу й̄рейднева
ле̄њо и й̄редано й̄оново й̄ос̄ӣају власници сой̄с̄ӣвених живо̄ӣа
малочас је наче̄ӣа субо̄ӣа у којој време суздржано й̄уче
не би ли увођење у мис̄й̄ерију дуже й̄рајало
й̄есма й̄очӣње са й̄рвим уласком у й̄ризор
чији лирски јунак обојен во̄ц̄ӣӣаним бојама
не й̄рес̄ӣаје да се одазива на реч
чудо

2.

џрожђе је здраво јер има вино̄џрад и й̄есак и небо
са̄й̄е̄ӣо у својим ко̄ц̄ӣӣцама
са смислом за учӣӣавање у дрӯгом й̄еску
й̄од новим й̄оложајем звезда
на ис̄ӣӣ начин између два о̄й̄куцаја срца
које је кажу й̄ренӯӣа̄к чудесно̄
џрожђе је здраво јер је сред ње̄џа и мир длана
оне која џа је изнела на сунце бајлонијеве
й̄а се субо̄ӣа заус̄ӣавила код њене й̄ез̄ге
да одџризе й̄одневу комад и скрије џа у зрно које се слива
низ й̄ош̄ӣе̄ӣӣцу времена са све џрожђаним шећером
и й̄ос̄ӣаје й̄анка скоро й̄розирна скрама
која одваја й̄ре од й̄оиднева

3.

ишам је из којеџ краја долазе шако заумни зроздови
а она заусио о иуиу однекле
без изгледа на уошшавање:
из арадо румунија ја никад научило иправилно зоворило
зујало је између њеноџ домалоџ ирсша и линије среће
иосуије мирисом снеџова ирансилваније ко ванилин шећером
зрожђе је код ње ишак било најлеише док је збрајало
сочности афусалија сланке и кадарке
и док смо иосшајале владарке
иренуика у којем је још све било моџуће
сшусишла сам шайаиш чуђења на шезџу иоред зроздова
док је брижно на ваџу сшављала све иоџрецине речи
којих се моџла сеишии

4.

иодне се сшремало да се косо сшусиш на рамена
најмлашеџ бајлонија који је некуд ишчао иовијен од дуџе несанице
над сшокојем шшо је смекшчао глаџоле и времена
миксујући иризоре и боје са иросценијума некадашње цркве
сада бишеф шшаишра усред беоџрада и некоџ далекоџ
арадскоџ виноџрада са избледелим сликама деишињсшва
и док су неишправилно деклинирани иојмови о исшом обршшали
свој шшок
у налеишу веишра чији ишавац није сшиџао уз
ишеиознавање
окренуиш од шшаме наџовещишшене сценоџграфијом
васко је са адијем ишо слашку шштуру која је
крнула зрожђу међу земљошисним каршма
сладећи се мношшвом наџласака које је усшуйиш носило

5.

цела је иијаца одједном
добила боју зажарене иуиш девојака шшо зшлим ноџама
сред шшашорскоџ крила расшешоџ на заишежним колима
шшек ирисшшшшлим са иеска арада
џазе зроздове уз дуџ иуишени врисак заишо сред увојака
ишоносећи кроз леишо мирисе младих сукања
док над шшезџама ичелама налик
сшадосше да лелујају неке сасвим узбибане реченице
невичне ишодмешању и конјуџацијама
снеџ је исширао сваку сувишину реч између обода
адишевоџ и васковоџ шшешшра

чујно је расӣао с̄ӣе̄ӣен ӣриснос̄ӣи и у људима је с̄ӣало да
зри вино као ш̄ӣо у кацама ӣако раније није никада
неко је рекао: чудо се догађа чудо је у ӣоку

6.

ӣризор је најмлађи бајлони
ӣренео у изло̄ оближње̄ кафића
у којем се већ био огледао
и сео за округли с̄ӣо нас̄ирам браће јакова и ан̄иона
у ӣрвом а већ ус̄елом ӣокушају да им
ӣодас̄ире свој халбцилиндар ӣрејун догађаја са њихове ӣијаце
и док су му ӣод зубима још рскала зрна арадско̄ афусалија
донео је реч која је овој двојици ш̄ӣо су
све видела кроз с̄ӣакло изло̄а
још једина недос̄ӣајала
и онда се чуо ӣај смех у којем су се времена усложила
дан је ӣуко ӣо средини ко зрела лубеница
и ӣијацом је кренуо глас о не/времену које се из
географије далеко̄ арада ӣоуӣи дечје̄ ӣресликача
с̄ӣало овамо ваљаӣи
и нико више у субо̄иу децембра 2007. сред београда
није ӣӣӣао за цену
одједном је
све чежа̄ год је било на брзину кренуло у ӣродају
док је време мађионичар с̄ӣало вадитӣи све нове зечеве
из шешира
возећи се дрвеним сличугама кроз фирмиране излоге кнез
михајлове намигујући браћи бајлони док су
ӣражећи још ӣо једну кафу
рас̄илеӣ виђено̄ гледали

7.

на ӣез̄и од малочас ос̄ӣала је једна
изврнуӣа рукавица
сред адијево̄ или васково̄ шешира
ре̄иуш̄ ӣризора ни ш̄ем̄иером ни fresco secco-м није ус̄ӣео
бишеф шеаӣар је наочиглед браће бајлони и ужурбаних корака
сред ӣијаце

ӣос̄ӣајао ӣоново црква
а субо̄ӣа ӣосле крика ус̄ирајала у дугој молӣӣви
ис̄ӣод ос̄ӣављено̄ грозда сред blow up секвенце
сне̄ се ӣре̄ӣварао у бару брзином све̄ӣлос̄ӣи
и више није било ниједно̄ начина
да се ӣра̄гови ӣрекрију

8.

смрвљене боје времена нагриване расшойљеним воском
у жишћком сшању улазе у йесму
она их ушћја и не да да очврсну
јер догоди ли се
некога ће йреварийши йрајан сјај
и живосћ колорийша који ни вода ни снег
ни кишца ни море
ошраийши више неће